herpy

GEKONY

Fantastic least gecko

Sphaerodactylus fantasticus

Niewielki, aktywny w dzień gekon karłowaty z Gwadelupy, Dominiki i Montserratu na Małych Antylach. Dorosłe osobniki mierzą zaledwie 22-29 mm od pyska do kloaki. Gatunek żyje w liściach i szczątkach roślinnych na ziemi, najczęściej w pobliżu wybrzeża, a samce i samice mają odmienny rysunek na głowie.

Rodzina: Sphaerodactylidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**22-29 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Suchy las i las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**20 × 20 × 30 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**24-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**29-32 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**60-70%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1 jaj**
Inkubacja	**80-90 dni** przy 24-28 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Sphaerodactylus fantasticus to mały gekon karłowaty. Dorosłe osobniki mierzą 22-29 mm od pyska do kloaki, a ogon jest mniej więcej tak długi jak ciało, więc całkowita długość wynosi najwyżej około 6 cm. Łuski grzbietowe są duże, z kilem i lekko zachodzą na siebie jak dachówki. Pod palcami znajdują się lamelki czepne, dzięki którym gekon wspina się po szkle.

Obie płci są na grzbiecie brązowe do ochrowych, nakrapiane jasnymi i ciemnymi łuskami, często z ciemnym paskiem wzdłuż środka grzbietu. Różnica dotyczy głowy. Samice i młode mają na głowie ciemne podłużne paski oraz jasną, ciemno obwiedzioną plamę na karku. Samce mają jasnobrązową głowę, która może być bez rysunku, mieć rozproszone ciemne kropki albo być niemal całkowicie ciemna z jasnymi paskami i plamami. Ogon może mieć jasne, ciemno obwiedzione plamy oczne, często parami.

Nazwa gatunkowa pochodzi z łaciny i oznacza wyobrażony lub nierzeczywisty, od niezwykłego ubarwienia. Gatunek dzieli się na osiem podgatunków, z których każdy ma własny, niewielki zasięg, m.in. *S. f. fantasticus*, *S. f. karukera*, *S. f. orescius*, *S. f. fuga* i *S. f. ligniservulus*. Dawny podgatunek *Sphaerodactylus phyzacinus* uznaje się dziś za odrębny gatunek.

Występowanie i środowisko

Sphaerodactylus fantasticus jest endemitem Małych Antyli. Gatunek występuje na Gwadelupie, zarówno na Basse-Terre, jak i na Grande-Terre, na pobliskich wyspach Marie-Galante, La Désirade i Îles de la Petite Terre, na Montserracie oraz wzdłuż zachodniego wybrzeża Dominiki.

Większość wysp i odcinków wybrzeża ma własny podgatunek: *S. f. fantasticus* na zachodnim wybrzeżu Basse-Terre, *S. f. orescius* we wschodniej części Basse-Terre, *S. f. tartaropylorus* na północy Grande-Terre, *S. f. karukera* w okolicach Gosier i na Petite Terre, *S. f. anidrotus* na Marie-Galante, *S. f. hippomanes* na La Désirade, *S. f. ligniservulus* na Montserracie i *S. f. fuga* na Dominice. Populacja z Dominiki jest genetycznie bliska jednej z populacji z Gwadelupy i prawdopodobnie dotarła na wyspę niedawno.

> **Naturalny zasięg:** Gwadelupa, Dominika i Montserrat.

ŚRODOWISKO

Sphaerodactylus fantasticus żyje na ziemi w wielu typach siedlisk, najczęściej w pobliżu wybrzeża: w suchym lesie i zaroślach, w wilgotniejszym lesie, na plażach i zboczach, a także w domach i wokół nich. W dzień zwierzęta są aktywne w zacienionych stertach liści i szczątków organicznych, a kryją się pod kamieniami, pniami i nagromadzonymi szczątkami. Jaja znajdowano w butwiejącym drewnie, a zwierzęta zjadają m.in. małe ślimaki.

Klimat jest tropikalny i ciepły przez cały rok, z porą deszczową latem i jesienią oraz suchszym okresem zimą i wiosną. Osłonięte od wiatru wybrzeża po zachodniej stronie wysp są suchsze niż strona nawietrzna. Wysokość nad poziomem morza nie jest dokładniej udokumentowana, ale *S. f. orescius*, którego nazwa oznacza żyjący w górach, występuje w głębi lądu na Basse-Terre.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli *Sphaerodactylus fantasticus* jest skąpa. Gatunek trzyma się i rozmnaża w małych terrariach, tak jak inne gekony karłowate, ale wartości temperatury, wilgotności, inkubacji i długości życia zapożyczono od lepiej poznanego *Sphaerodactylus elegans*. *Sphaerodactylus macrolepis* z Wysp Dziewiczych żyje w podobnej warstwie liści i ma niemal takie same wymagania.

Parę można trzymać w terrarium o wymiarach 20 × 20 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). Większe terrarium, np. 30 × 30 × 30 cm, daje miejsce na więcej mikroklimatów i więcej liści. Gekon żyje na ziemi, więc powierzchnia dna liczy się bardziej niż wysokość.

Najważniejsze jest podłoże: włókno kokosowe zmieszane z ziemią bez nawozu i odrobiną piasku, przykryte warstwą suchych liści, np. dębu, buka lub migdałecznika. Podłoże bioaktywne ze skoczogonkami i małymi równonogami utrzymuje dno w czystości i stanowi dodatkowe źródło pokarmu. Rozłóż korę korkową, rurki korkowe, płaskie kamienie i gałązki oraz posadź małe pnącza, takie jak epipremnum czy figowiec pnący, aby było dużo kryjówek i różnych mikroklimatów. Ciężkie kamienie muszą stać bezpośrednio na dnie, żeby zwierzę nie zostało przygniecione, jeśli wczołga się pod nie.

Pokrywa musi być z drobnej siatki i ściśle przylegać, bo zarówno gekony, jak i drobne owady karmowe uciekają nawet przez małe szczeliny. Całkowicie siatkowa pokrywa zbyt szybko wysusza terrarium, a całkowicie zamknięta sprzyja pleśni; mniejsze pole siatki to dobry kompromis. Kawałek miękkiego, butwiejącego drewna na dnie przypomina miejsce, w którym jaja są składane w naturze.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne Czytaj więcej: Inkubacja jaj

TEMPERATURA

Trzymaj *Sphaerodactylus fantasticus* w temperaturze 24-28 °C w dzień, a w nocy pozwól jej spaść do 18-22 °C. Można zapewnić małe miejsce do wygrzewania o temperaturze 29-32 °C pod słabą lampą z termostatem, ale nie jest to konieczne, a zwierzę musi zawsze mieć możliwość schowania się w chłodniejszej i wilgotniejszej warstwie liści.

W większości mieszkań latem dodatkowe ogrzewanie nie jest potrzebne. Zimą może wystarczyć słaba mata grzewcza na boku terrarium, sterowana termostatem. Nigdy nie ogrzewaj całego dna, bo warstwa liści wyschnie. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym przy samym dnie, a nie tylko w powietrzu. Zwierzę, które w najcieplejszych godzinach pozostaje na

widoku, ma za ciepło lub za sucho.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 60-70 %. Zraszaj terrarium codziennie, najlepiej rano lub wieczorem, tak aby na liściach i szybach osiadały krople, z których zwierzęta piją. W warstwie liści podłoże musi być stale wilgotne, ale nie mokre, a powierzchnia powinna przeschnąć w ciągu kilku godzin, inaczej pojawi się pleśń.

Można postawić bardzo płytką miseczkę z wodą, najlepiej wypełnioną drobnymi kamykami. Głęboka miska to dla tak małego zwierzęcia pułapka, w której może utonąć. Higrometr pokaże, czy wilgotność się utrzymuje.

OŚWIETLENIE I UVB

Gekon jest aktywny w dzień, ale trzyma się cienia i warstwy liści. Utrzymuj oświetlenie przez około 12 godzin latem i 10-11 godzin zimą, a noc niech będzie ciemna. Jeśli w terrarium są żywe rośliny, potrzebna jest lampa LED do roślin. Unikaj żarówek punktowych, które nagrzewają i wysuszają terrarium.

Zapotrzebowanie na UVB nie zostało zbadane u *Sphaerodactylus fantasticus*. Ponieważ zwierzę żyje w cieniu, odpowiednia jest strefa Fergusona 1: słaba świetlówka UVB dla gatunków cieniolubnych nad jednym końcem terrarium i mnóstwo kryjówek, aby zwierzę mogło samo wybierać.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Zwierzęta są owadożerne i przyjmują tylko bardzo małe ofiary. Młode powinny dostawać skoczogonki, małe muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*), świeżo wyklute świerszcze i małe równonogi. Dorosłe przyjmują świerszcze o długości 3-6 mm, duże muszki owocowe (*Drosophila hydei*), małe równonogi i małe larwy muchy czarnej (black soldier fly). Owady karmowe nie mogą być większe niż głowa zwierzęcia.

Młode karm codziennie, a dorosłe co drugi dzień, tyle, ile zjedzą w ciągu kilku minut. Zmieniaj rodzaje pokarmu. Oprószaj owady karmowe wapniem przy każdym karmieniu, a preparatem multiwitaminowym z D3 co drugi lub trzeci raz. Zdobycie wystarczającej ilości drobnego pokarmu bywa trudniejsze niż sama opieka nad zwierzętami, dlatego zapewnij stałe źródło skoczogonków i małych świerszczy, zanim zwierzęta się wprowadzą.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Trzymaj *Sphaerodactylus fantasticus* pojedynczo lub w parze. Samców nie wolno łączyć, bo walczą, a u wielu gekonów karłowatych także samice nie tolerują się nawzajem. Rozdziel zwierzęta przy oznakach walki.

Gekon jest szybki i płochliwy, spędza dużo czasu w liściach, więc trudno go dostrzec. Jest zbyt mały i delikatny, by brać go do ręki, i może uciec nawet przez małe otwory. Przenoś go, pozwalając mu wejść do małego pojemnika, i pracuj spokojnie, gdy ruszasz podłoże.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć rozpoznaje się po głowie: samice mają na głowie ciemne podłużne paski i jasną, ciemno obwiedzioną plamę na karku, a samce jasnobrązową głowę z kropkami albo ciemną głowę z jasnym rysunkiem. Młode przypominają samice. Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany. Poczekaj, aż zwierzęta będą w pełni wyrośnięte, zanim połączysz je do rozmnażania.

GODY I KOPULACJA

Dobrze karmiona para w terrarium z wieloma kryjówkami zwykle rozmnaża się bez szczególnej pomocy. Zachowania godowe i rytm sezonowy nie są udokumentowane u *Sphaerodactylus fantasticus*. Zimą nieco skróć czas oświetlenia; odpowiada to suchszej i nieco chłodniejszej zimie w zasięgu występowania. Pilnuj, aby samica nie była przeganiana, i rozdziel zwierzęta, jeśli zostanie pogryziona.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa po jednym jaju; ciężarne samice noszą tylko jedno dojrzałe jajo. Jajo jest podłużne, ma około 6,5 × 5 mm i twardą skorupkę. W naturze jest składane w butwiejącym drewnie, a w terrarium w podłożu, w liściach, pod korą lub w pustych łodygach. Chętnie wykorzystywane są suche łodygi rdestowca japońskiego ustawione przy ściance.

Samica powtarza składanie jaj co kilka tygodni, jeśli dostaje dużo pokarmu. Jaja bywają trudne do znalezienia. Przenieś je do inkubatora, gdy je znajdziesz.

INKUBACJA

Wyklucie następuje po około 80-90 dniach w temperaturze 24-28 °C. Przenieś jajo w tej samej pozycji, w jakiej leży, do małego pudełka z otworami wentylacyjnymi i lekko wilgotnym podłożem, takim jak wermikulit lub perlit, i utrzymuj w pudełku wilgotne powietrze, aby jajo nie wyschło. Skorupka jest twarda, a jajo nie może leżeć na mokrym. Świeżo wyklute młode są bardzo małe i łatwo wysychają, dlatego od razu trzeba je przenieść do wilgotnego pojemnika odchowowego.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode są bardzo małe i mają taki sam paskowany rysunek głowy jak samice. Odchowuj młode w małym, szczelnym pojemniku, np. plastikowym pudełku o pojemności około 1 litra z małymi otworami wentylacyjnymi, urządzonym tak jak terrarium dorosłych: wilgotne włókno kokosowe, liście, kryjówki i mała roślina. Zraszaj codziennie. Pierwszym pokarmem są skoczogonki i najmniejsze muszki owocowe, które muszą być dostępne przez cały czas. Trzymaj młode osobno.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika z niewłaściwych warunków. Typowe błędy to:

- Zbyt suche terrarium. Ciało jest tak małe, że zwierzę szybko się odwadnia. Apatia, zapadnięte oczy i pomarszczona skóra to oznaki odwodnienia.
- Zbyt mokre terrarium bez wymiany powietrza, co prowadzi do pleśni i problemów skórnych.
- Za mało wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u młodych i u samic składających jaja.
- Zbyt duże owady karmowe lub tylko jeden rodzaj pokarmu.
- Ciężkie przedmioty, pod którymi zwierzę może zostać przygniecione.
- Walki między dorosłymi osobnikami. Rozdziel je przy ugryzieniach lub urazach.

Zdrowe zwierzę jest aktywne, ma jasne oczy i pełny ogon. Zwierzę jest zbyt małe, by leczyć je samodzielnie. Skontaktuj się z lekarzem weterynarii z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon chudnie, nie je lub cały dzień siedzi apatycznie na widoku.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.